

Reactie op gestelde in Memorie van Toelichting (MvT) nieuwe Pensioenwet (PW)

Waarom strekt dit wetsvoorstel?

“De herziening van het pensioenstelsel die de regering met dit wetsvoorstel voor ogen heeft, is het voorlopig sluitstuk van een langlopend maatschappelijk debat over de inrichting van het arbeidsvoorwaardelijk pensioen, de tweede pijler van ons pensioenstelsel. Dat debat kwam op gang toen duidelijk werd welk effect de crisis in 2008 had op de dekkingsgraden van pensioenfondsen en is sindsdien niet meer stil gevallen.” Aldus de MvT.

Dit maatschappelijk debat ontstond echter door toedoen van de (rijks)overheid die, om wat voor achterliggende redenen dan ook, de pensioenfondsen gijzelt en daarmee de deelnemers benadeelt door middel van:

- een verkeerde cq te bekrompen uitleg van de pensioenwetgeving, met name het Financieel Toetsingskader (FTK) zoals te vinden in art. 126 Pensioenwet (PW);
- baseren van de de rekenrentebepaling op het, inmiddels door menig algemeen econoom sterk bekritiseerde lage rentebeleid van de ECB;
- handelen in strijd met Europese regelgeving door absurd lage rekenrentevoorschriften ter bepaling van de dekkingsgraad, veel lager dan in andere EU-landen;
- toestaan dat De Nederlandse Bank (DNB) optreedt als beheerder van de pensioenen in plaats van als toezichthouder m.b.t. de echte solvabiliteit (zoals vroeger de Verzekeringkamer) en daarbij feitelijk haar (gedelegeerde) bevoegdheid schromelijk overschrijdt;
- hanteren van te krappe fiscale grenzen aan pensioenpremies voor de huidige werkenden, omdat men bang is voor minder belastinginkomsten op korte termijn en oogkleppen op heeft voor toekomstig koopkrachtverlies en terugloop van bestedingen;
- verplichting een deel van de beleggingen te doen in (door het rigide ECB-beleid) uitermate laag rentende staatsobligaties
- beslaglegging op reserves van de pensioenfondsen in het verleden zogenaamd omdat de gerealiseerde rendementen voor overdekking zorgden t.o.v. de toen voorgeschreven rekenrente; zoals bijvoorbeeld bij het (toen nog niet zelfstandige) ABP door de zgn Uitnamewet; er werd toen beslag gelegd op ± f 33 mld (± € 15 mld) ABP-deelnemersgeld dat, tegen een gemiddeld behaald rendement, nu zou zijn aangegroeid tot zo'n slordige € 86 mld; wanneer kan het ABP de herstelbetaling van dat laatste bedrag tegemoet zien?

Het is de vraag of een nieuw pensioenstelsel, zoals nu voorgesteld, wel in het belang van toekomstige, actieve en gewezen deelnemers alsmede van pensioengerechtigden. In ieder geval schept een premieovereenkomst (ook het nieuwe contract: CDC met individuele 'potjes') als vervanging van een uitkeringsovereenkomst bij pensioenfondsen bepaald eerder meer onzekerheid en aanzienlijk minder transparantie. Het is dan ook onvoorstelbaar is dat vakbonden (die slechts een deel van de doelgroep vertegenwoordigen) zich aansluiten bij het akkoord.

Wat is de aanleiding voor de stelselherziening?

“De Pensioenwet, in het bijzonder het financieel toetsingskader, weerspiegelt een behoefte aan zekerheid in de vorm van nominale stabiliteit. Tegelijkertijd leeft de wens om de koopkracht van de pensioenen op peil te houden, door middel van een jaarlijkse aanpassing (indexatie). De crisis van 2008 en de ontwikkeling van de financiële markten nadien hebben duidelijk gemaakt dat de combinatie van deze behoeften, zonder een drastische verlaging van de pensioenopbouw, voor veel sectoren en ondernemingen onbetaalbaar is geworden. Ook na 2008 is de kostprijs van pensioen voortdurend toegenomen, onder meer door de trendmatige daling van de marktrente en de ontwikkeling van het rendement op het belegde pensioenvermogen.” Aldus de MvT.

Uit de grafiek van de rendementen op het belegde pensioenvermogen (figuur 2 blz 5 MvT) kan voor de jaren 2007-2018, ondanks een negatief rendement van ± -17% aan het begin van de reeks in 2008 t.o.v. 2007, toch een gemiddeld rendement van ruim 6%/jaar s.i. worden vastgesteld over de hele periode. Fluctuaties op de kapitaalmarkt en de ontwikkeling (daling) van de nominale (door DNB voorgeschreven) rentestructuur hebben dus geen of slechts ondergeschikte invloed op de rendementen.

Zoals reeds menigmaal bestuurders en oud-bestuurders van pensioenfondsen aangaven, is er dus helemaal geen probleem als de dekkingsgraden op basis van reële rekenrentes zouden worden vastgesteld. Kortingen zijn dan bij lange na niet aan de orde en zelfs indexaties zijn mogelijk. Waarom wordt er niet naar die (oud-)bestuurders geluisterd? Waarom wordt hun expertise ter zijde geschoven? Wat is het belang van de overheid?

Er wordt, met de herziening van het pensioenstelsel, dus gezocht naar de oplossing voor een niet bestaand reëel probleem.

Sterke elementen blijven behouden?

“Met het opgebouwde pensioenvermogen en de koppeling van de pensioenrichtleeftijd aan de ontwikkeling van de levensverwachting heeft ons pensioenstelsel een solide basis. Mede daarom eindigt ons pensioenstelsel ieder jaar hoog in internationale vergelijkingen. De regering kiest er daarom voor om de sterke elementen van het pensioenstelsel ongewijzigd te laten. In de eerste plaats is dat de bestaande rolverdeling tussen overheid en sociale partners. De overheid stelt het wettelijke kader vast, waaronder het fiscale pensioenkader. Werkgevers en werknemers sluiten pensioenovereenkomsten die binnen het wettelijk kader passen.” Aldus de MvT.

De regering kiest er juist voor om de sterke elementen uit het pensioenstelsel te halen. De uitkeringsovereenkomst op basis van middelloon (eindloon o.b.v. dienstjaren en zeker o.b.v. levensjaren is reeds lang passé; dat werd inderdaad praktisch onbetaalbaar) is nu juist het sterke element.

Dat de overheid het fiscale pensioenkader kan vaststellen wordt nu juist gebruikt om uitkeringsovereenkomsten niet meer fiscaal te faciliteren. Alleen premieovereenkomsten worden nog toegestaan. Die zijn, in welk van de vier mogelijke vormen ook, altijd minder transparant en aanleiding tot minder zekerheid.

Invaren

“Het toepassen van de regels van een gewijzigde collectieve pensioenovereenkomst op pensioenrechten en pensioenaanspraken die voorafgaand aan die wijziging zijn verworven. Dit gebeurt door middel van een zogenoemde interne collectieve waardeoverdracht (artikel 83, eerste lid, onderdeel c van de Pensioenwet). Collectief invaren heeft tot doel om de bestaande pensioenaanspraken en pensioenrechten en de nieuwe pensioenopbouw bijeen te houden in één pensioenfonds.” Aldus de MvT.

De actieve en gewezen deelnemers zijn, over het algemeen, qua zekerheid naar alle waarschijnlijkheid niet gebaat bij overgang van hun oude rechten naar een nieuwe premieovereenkomst. Dit geldt natuurlijk eveneens voor de (reeds) pensioengerechtigden. Collectief invaren zou dus onredelijk zijn, zeker als het individueel bezwaarrecht wordt ontnomen. Talrijke procedures zullen het gevolg zijn.

Nieuwe regeling voor nabestaandenpensioen bij overlijden vóór pensioendatum (PPv)

In de MvT staat een verkeerde omschrijving van de begrippen partnerpensioen (PPv) op kapitaalbasis en PPv op risicobasis. Een PPv op risicobasis kan thans namelijk zowel een

* uitkeringsovereenkomst (meestal op basis van eindloon vlg dienstjaren), als een

* kapitaalovereenkomst (waarbij voor het kapitaal een levenslange overlevingsrente moet worden aangekocht bij overlijden van de deelnemer).

Beide dekkingen eindigen bij uitdiensttreding; in sommige pensioenreglementen bij een nieuwe werkgever is bepaald dat elders doorgebrachte dienstjaren meetellen voor het PPv bij waardeoverdracht van het oudedagspensioen (OP).

Waarschijnlijk wordt dus door de MvT bedoeld om het verschil aan te geven tussen PP op risicobasis en PP op opbouwbasis; bij die laatste vorm blijft dan inderdaad dekking behouden. Maar ook de dekking op opbouwbasis kan zowel een uitkeringsovereenkomst als een kapitaalovereenkomst zijn.

Overigens wordt thans het PPv op risicobasis (met uitkeringsovereenkomst) ook al toegepast bij veel pensioenfondsen (waaronder het ABP).

Het zou een goede zaak zijn dat in het nieuwe stelsel een betere regeling wordt voorgeschreven (als althans PPv wordt toegezegd, want dat is niet verplicht).

Uit de MvT kan worden geconcludeerd dat gedacht wordt aan een PPv op eindloonbasis met levensjarenbeginsel (42 jaar diensttijd). Daarbij zou het PPv 50% van het pensioengevend salaris (PS) moeten kunnen zijn, in plaats van 70% van de pensioengrondslag (PG); $PG = PS - AOWfranchise$. Die 50% x PS vangt inderdaad het probleem op dat een partner naast het PPv meestal géén (of slechts tijdelijk) Anw ontvangt.

Dit zou inderdaad een welkome oplossing zijn voor het 'gat' dat heel veel werknemers bij baanwisseling thans oplopen als zij een PPv op risicobasis hebben. Vaak zijn zij er zich niet van bewust (zeker als de pensioenadviseur of pensioenverzekeraar daar niet heel uitdrukkelijk op gewezen heeft) of hebben zij het er niet voor over om een stukje oudedagspensioenkapitaal in te ruilen voor een premievrij PPv-gedeelte. Uiteraard moet daarom dat nieuwe PPv zowel gelden bij pensioenfondsen als pensioenverzekeraars. Wel met aandacht voor bestaande opgebouwde dekkingen of premievrij PPv van elders.

Probleem in het nieuwe stelsel m.b.t. het PPv is dan nog wel de hoogte van de premie voor de oudere (nieuwe) werknemer; of wordt deze premie óók leeftijdsonafhankelijk?

En hoe zit het met de eigen bijdragen voor de werknemer? Mag die alleen berekend worden als percentage van de PG of van de premie voor het OP? Of mag ook een bijdrage worden gevraagd voor het PPv?

Conclusie:

- * Nieuwe stelsel is onnodig en ongewenst m.b.t. pensioenfondsen
- * Herziening kan met veel minder kosten door betere en rechtvaardiger toepassing van PW/toezicht
- * Collectief invaren is onacceptabel zonder individuele inspraak
- * Nieuwe PPv-regeling is zeer goede oplossing van PPv-gaten bij wisseling van baan

F.A.T.J.M. Assendelft, Helmond